

Nota informativă

la proiectul de Hotărâre de Guvern pentru aprobarea Planului național de acțiuni privind diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar, pentru anii 2023-2027

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul de Hotărâre de Guvern a fost elaborat de către Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (în continuare - MAIA).
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
Proiectul propus este elaborat în scopul implementării prevederilor art. 21 din Legea nr. 119/2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar la fertilizanți și pct. 2. al Hotărârii Guvernului nr. 42/2020 pentru aprobarea Cerințelor privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar. Elaborarea proiectului în cauză este determinată de necesitatea soluționării utilizării raționale a produselor de protecția plantelor. Manipularea pesticidelor, inclusiv depozitarea, diluarea și amestecul pesticidelor și curățarea echipamentelor de aplicare a pesticidelor după folosire, precum și recuperarea și eliminarea amestecurilor din rezervoare, a ambalajelor golite și a resturilor de pesticide tind în special să conducă la expunerea nedorită a oamenilor și a mediului. Prin urmare, este necesar să se prevadă măsuri specifice care să vizeze aceste activități. Măsurile sunt îndreptate tuturor utilizatorilor, deoarece este foarte posibil să aibă loc erori de manipulare datorită lipsei de cunoștințe în domeniu a acestora. La examinarea/analizarea principalelor provocări cu care se întâlnesc atât utilizatorii de produse de protecția plantelor, cât și Instituțiile de implementarea politicilor de domeniu, au fost identificate un șir de cauze, care au impus elaborarea acestui act, precum: - populație neinformată despre efectele nocive ale pesticidelor; - operatori, distribuitori neinstruiți privind gestionarea în siguranță a produselor de uz fitosanitar, - echipamente de aplicare a tratamentelor fitosanitare utilizate fără inspectarea stării tehnice a acestora; - nerespectarea cerințelor față de pulverizarea aeriană a produselor de uz fitosanitar; - aplicarea redusă a sistemului de protecție integrată a plantelor și a mijloacelor biologice și microbiologice de combatere a organismelor dăunătoare; - depozitarea produselor de uz fitosanitar și a ambalajului în locuri ce contravin cadrului normativ; - contaminarea solului și a apei de suprafață. Prin intermediul proiectului nominalizat se propune stabilirea unui cadru de acțiune, în vederea utilizării durabile a pesticidelor, care va avea ca rezultat următoarele acțiuni: 1) Protejarea sănătății populației și crearea unui mediu sănătos de viață, în raport cu diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar; 2) Informarea populației și instruirea operatorilor privind efectele negative generate de depozitarea și utilizarea neconformă a produselor date. 3) Diminuarea riscurilor aferente expunerii populației la concentrații periculoase de reziduuri ale produselor de uz fitosanitar din produsele alimentare, în special provenite din import. 4) Reducerea cazurilor de morbiditate prin boli netransmisibile asociate cu acțiunea multiplă a factorilor de risc chimici, biologici, de mediu, comportamentali și cu influența condițiilor socio-economice și politice, inclusiv a cazurilor de intoxicații acute de etiologie chimică provocate de utilizarea irațională a produselor de uz fitosanitar și a reziduurilor acestora din sau de pe produse alimentare. 5) Facilitare și dinamică pozitivă în domeniul exporturilor de produse autohtone în Uniunea Europeană.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul dat vine întru facilitarea punerii în aplicare a prevederilor Hotărârii de Guvern nr. 42/2020 *pentru aprobarea Cerințelor privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar*, care transpune Directiva 2009/128/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de stabilire a unui cadru de acțiune comunitară în vederea utilizării durabile a pesticidelor (text cu relevanță pentru SEE), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 309 din 24 noiembrie 2009, astfel cum a fost modificată ultima oară prin Regulamentul (UE) nr.652/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 mai 2014 și are menirea să stabilească obiective cantitative, măsuri, calendare și indicatori în vederea reducerii riscurilor și efectelor utilizării pesticidelor asupra sănătății umane și asupra mediului și în vederea încurajării dezvoltării și introducerii unei gestionări integrate a dăunătorilor, precum și a unor tehnici sau abordări alternative, pentru a reduce dependența de utilizare a pesticidelor.

Necesitatea elaborării proiectului rezultă din angajamentele Republicii Moldova, asumate în cadrul Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană, a Subcomitetului pentru Măsuri Sanitare și Fitosanitare UE - Republica Moldova din 01 iunie 2016, de modificare a anexei XXIV-B la Acordul de Asociere, Secțiunea 6 – Domeniul fitosanitar), în conformitate cu cerințele pct. 4 din Directiva 2009/128/CE.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Obiectul de reglementare al prezentului proiect de Hotărâre de Guvern stabilește cerințele privind utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar în scopul reducerii riscurilor și a efectelor acestora asupra sănătății umane și a mediului, prin promovarea gestionării integrate a dăunătorilor și a tehnicilor alternative, cum ar fi metodele nechimice pentru protecția plantelor.

Planul național de acțiuni conține obiective cantitative, măsuri și termene în vederea reducerii riscurilor și a efectelor utilizării produselor de uz fitosanitar asupra sănătății umane și a mediului, precum și măsuri de promovare a implementării și dezvoltarea gestionării integrate a organismelor dăunătoare și a unor abordări sau tehnici alternative, pentru reducerea dependenței de utilizarea produselor de uz fitosanitar.

Obiectivele Planului național de acțiuni sunt stabilite în funcție de domeniile de interes și anume: protecția lucrătorilor, protecția mediului, reziduurile de produse de uz fitosanitar, utilizarea tehnicilor specifice pentru culturi specifice.

Planul național de acțiuni prevede indicatori de monitorizare a utilizării produselor de uz fitosanitar care conțin substanțe active cu risc sporit, în special dacă sunt disponibile metode alternative.

Autoritățile competente, potrivit Planului național de acțiuni, vor întreprinde măsuri de promovare a utilizării produselor de uz fitosanitar omologate conform cerințelor naționale privind atestarea și omologarea de stat a produselor de uz fitosanitar pentru utilizare în agricultură și silvicultură.

Planul național de acțiune reprezintă un document strategic privind optimizarea continuă a utilizării produselor de protecție a plantelor, fiind conceput în vederea obținerii unui impact scăzut asupra consumatorilor, utilizatorilor, rezidenților și trecătorilor, precum și a ecosistemelor acvatice și terestre, luând în considerare și stabilirea unui sistem adecvat de monitorizare a reziduurilor de pesticide în alimente, apa potabilă și mediu.

Acest act normativ va prevedea dezvoltarea și introducerea în agricultură a unei gestionări integrate a dăunătorilor pentru a reduce dependența de utilizarea produselor de uz fitosanitar, monitorizarea utilizării produselor fitosanitare care conțin substanțe active de interes deosebit și

stabilirea termenelor și obiectivelor privind reducerea utilizării lor, în special în cazul în care acestea reprezintă un mijloc adecvat pentru realizarea obiectivelor de reducere a riscurilor. Planul național de acțiune necesită a fi coordonat cu planurile de punere în aplicare elaborate în temeiul altor acte relevante ale legislației naționale și ar putea fi utilizat pentru gruparea obiectivelor care urmează a fi atinse în conformitate cu alte acte din cadrul legislației naționale referitoare la produsele de uz fitosanitar.

Proiectul prevede crearea unui sistem de formare inițială și de formare suplimentară pentru distribuitori, consilieri și utilizatorii profesioniști de produse de uz fitosanitar, precum și sisteme de certificare pentru înregistrarea acestor formări, astfel încât cei care utilizează sau vor folosi produse de uz fitosanitar să fie perfect conștienți de riscurile potențiale pe care le prezintă aceste produse pentru sănătatea umană și pentru mediu, precum și de măsurile care trebuie luate pentru reducerea acestor riscuri.

Manipularea și utilizarea pesticidelor necesită stabilirea unor exigențe minime în materie de sănătate și securitate la locul de muncă în vederea prevenirii riscurilor asociate expunerii utilizatorilor la aceste produse, precum și a unor măsuri de prevenire generală și specifice pentru limitarea acestor riscuri, informarea publicului cu privire la efectele globale ale utilizării pesticidelor, prin campanii de sensibilizare, informații transmise prin distribuitori și alte măsuri corespunzătoare.

Proiectul prevede norme privind introducerea pe piață a echipamentelor de aplicare a pesticidelor care vor garanta respectarea cerințelor în materie de mediu, pentru a reduce efectele nefaste ale produselor de uz fitosanitar asupra sănătății umane și asupra mediului provocate de astfel de echipamente, precum și sisteme de inspecție tehnică regulată a echipamentelor de aplicare a pesticidelor deja în folosință.

Cu privire la pulverizarea aeriană a pesticidelor, metodă care poate avea efecte extrem de dăunătoare asupra sănătății umane și asupra mediului, în special din cauza devierii pulverizării, proiectul prevede elaborarea ghidului privind stabilirea condițiilor specifice de pulverizare aeriană și utilizarea dronelor agricole.

5. Fundamentarea economico-financiară

Mijloacele financiare pentru implementarea Planului național de acțiuni privind diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar, pentru anii 2023-2027, preponderent sunt acoperite de mijloace bugetare, stabilite anual în Legea bugetului de stat.

Totodată, pentru asigurarea instruirilor în scopul dobândirii/actualizării cunoștințelor utilizatorilor profesioniști, vor fi organizate cursuri de instruire on-line pe platforma E-learning "Utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar", pentru un număr de 500 de persoane la un cost de 310 lei per persoană, acțiune ce va genera un cost total de 155 000 lei (500 persoane * 310 lei = 155 000 lei), bani ce vor fi achitați din contul solicitantului, iar pentru instruirea distribuitorilor de produse de uz fitosanitar, vor fi organizate cursuri de instruire on-line pe platforma E-learning "Utilizarea durabilă a produselor de uz fitosanitar" pentru 400 persoane la un cost de 310 lei per persoană, respectiv la un cost total de 124000 lei (400 persoane * 310 lei = 124 000 lei), la fel achitați din contul solicitantului.

În același timp, pentru inspecția mijloacelor tehnice, efectuată o dată la 3 ani și inspecția mijloacelor tehnice noi realizată o dată, pe parcursul unei perioade de 5 ani după procurare, utilizate la aplicarea produselor fitosanitare, costul de inspecție a unui utilaj constituie 198 lei pentru verificarea acestuia și 40 lei pentru raport, cost ce se încadrează într-o sumă de 238 de lei per unitate. Costul unei deplasări, în vederea efectuării inspecției constituie 108 lei pentru o distanță mai mică de 50 km și 216 lei pentru o distanță mai mare de 50 km.

Conform rapoartelor de înregistrare, documentate de Intehagro pentru perioada ultimilor 5 ani, au fost inspectate 7500 de unități de echipamente și utilaje. Totodată, luând în considerație că sunt

reprezentanțe în fiecare raion, distanța de deplasare nu depășește 50 km, respectiv se aplică tariful de 108 lei, fapt ce generează o sumă totală de 2595000 lei pentru 5 ani ($7500 \text{ unități} \cdot (198+40+108) \text{ lei} = 2595000 \text{ lei}$), iar numărul mijloacelor tehnice inspectate anual, se estimează la 1500 bucăți pe an.

În vederea estimării costurilor la tratările aeriene, se cunoaște că gama de produse fitosanitare aprobate pentru silvicultură este foarte limitată. Potrivit Registrului de Stat al Produselor Fitosanitare și Îngrășămintelor permise în Republica Moldova pentru utilizarea în silvicultură, sunt omologate insecticidele din grupa piretroizelor sintetici Karate Zeon 5 KS, Sumi-alpha 5 Ke, Sampai KE și din grupul de compuși organofosforici Actellic 50 EC.

Preparatele piretroide sunt utilizate în doze mici. Probabilitatea de acumulare a acestor preparate în produsele vegetale este destul de mică în comparație cu alți compuși chimici. Când preparatele piretroide intră în corpul uman, ele se descompun și se dizolvă în 40 de ore. La pătrunderea acestora în sol, ele nu migrează și se descompun în decurs a 10-20 de zile sub acțiunea factorilor fotochimici, hidrologici și microbiologici cu formarea unui produs de descompunere netoxic, însă pătrunzând în bazinele de apă au un efect negativ asupra peștilor.

Substanța activă a preparatului Actellic 50EC este pirimifos-metil din grupa organofosforică. Preparatele din acest grup au o gamă largă de rezistență a compușilor, care la rândul lor se descompun în majoritatea cazurilor în compuși chimici netoxici pentru mediu și lumea animală. La pătrunderea în sol, aceste preparate organofosforice se descompun într-o perioadă scurtă.

Potrivit datelor cercetărilor silvopatologice, toamna se selectează arboretele care necesită stropire aeriană. Decizia de a efectua lucrări aeriene se ia la o densitate a populațiilor de insecte fitofage cu un risc de defoliere de peste 30%. Riscul de defoliere este determinat pentru fiecare specie de insecte fitofage, în funcție de densitatea populației. Costul estimativ pentru stropirea aeriană a unui hectar cu utilizarea preparatului Karate Zeon 5 KS, cu o normă de consum 0,02 l/ha, este de 431,06 lei.

Pentru stropirea aeriană a arboretelor din ariile protejate, zonele de protecție a bazinelor acvatice și zonelor locale, nu sunt înregistrate în Registrul de Stat preparate din grupul de inhibitori ai sintezei chitinei. Cel mai eficient preparat din acest grup este preparatul Dimilin 48 SK, cu o rată de consum de 0,08 - 0,1 l/ha, ceea ce rezultă un cost de 697,01 lei per hectar. Astfel, estimarea în cifre a costurilor la stropirea aeriană în arboretele gestionate de Agenția „Moldsilva”, în funcție de preparatul ce urmează a fi folosit, constituie 431,06 - 697,01 lei per hectar. Totodată, urmărind proporția suprafeței focarelor de dăunători defolioratori la suprafețele unde au fost efectuate măsuri de combatere aeriană în ultimii 10 ani, se observă că media anuală este de 13194 ha.

Ținând cont că preparatele propuse fac parte din grupa a III-a de toxicitate, fiind unele din cele mai efective preparate, inclusiv pentru a diminua cantitativ utilizarea produselor de uz fitosanitar la protecția forestieră, se recomandă utilizarea primei opțiuni, care specifică o normă de 0,02 l/ha, respectiv costurile constituie 5,69 mln lei per an ($13194 \text{ ha} \cdot 431,06 \text{ lei/ha} = 5,69 \text{ mln lei}$).

La fel, în condițiile Ordinului MSMPS nr. 314 din 25.03.2020 cu privire la aprobarea listei profesiilor ce necesită instruire igienică obligatorie și a programelor de instruire igienică, angajații ce prestează servicii de depozitare, comercializare, pregătire și utilizare a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților și care lucrează în condiții nocive și nefavorabile de muncă, sunt supuși instruirii igienice: la angajare și anual (lucru cu produse de uz fitosanitar de clasa I și II de pericol); la angajare și o dată la 2 ani (lucru cu produse de uz fitosanitar de clasa III și IV de pericol), 20 ore în comun cu Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (12 ore Agenția Națională pentru Sănătate Publică și 8 ore Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor). Conform datelor din Formularul statistic 18-săn. „Raportul statistic privind supravegherea și controlul de stat a sănătății publice în raion, municipiu”, pentru anii 2019-2021, în mediu, anual, au fost supuse instruirii igienice 1397 persoane care gestionează produse de uz fitosanitar și fertilizanți (2019- 2570 persoane, 2020- 715 și 2021 – 907 persoane instruite).

Astfel, în conformitate cu art. 45 din Legea nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, pentru exercitarea profesiilor ce prestează servicii de depozitare, comercializare, pregătire și utilizare a produselor de uz fitosanitar și a fertilizanților și care lucrează în condiții nocive și nefavorabile de muncă, se admit persoanele care au făcut instruirea igienică obligatorie.

Totodată, în temeiul art. 126 și 127 din Codul Educației al Republicii Moldova nr. 152/2014, formarea continuă a adulților se efectuează în scopul completării competențelor profesionale prin aprofundarea cunoștințelor în domeniul specialității de bază sau prin deprinderea unor noi metode sau procedee aplicate în cadrul specialității respective și se finanțează din mijloace achitate de persoane fizice și juridice, din mijloace ale asociațiilor profesionale și ale patronatelor, din sponsorizări, donații, taxe pentru studii, contribuții personale, fonduri externe (proiecte) și din alte surse legale. Referitor la înregistrarea cazurilor de intoxicații profesionale și neprofesionale, conform prevederilor Legii nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, Agenția Națională pentru Sănătate Publică asigură supravegherea și evaluarea cazurilor de intoxicații profesionale și neprofesionale, inclusiv cu produse de uz fitosanitar. În acest context, costul de implementare face parte din mijloace bugetare, în limita bugetului aprobat anual de instituție.
6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare Proiectul dat se aplică în coroborare cu cadrul normativ aferent domeniului de protecție a plantelor și produselor de uz fitosanitar. Aprobarea proiectului nu implică modificarea unor acte normative existente, ci vine să completeze cadrul normativ în domeniul utilizării durabile a produselor de uz fitosanitar. Prezentul proiect de hotărâre urmărește în special să promoveze integrarea în politicile naționale a unui nivel înalt de protecție a mediului în conformitate cu principiul dezvoltării durabile. În acest context, agricultura trebuie să devină mai eficientă, iar productivitatea agricolă să fie îmbunătățită pentru îndeplinirea principalelor obiective în domeniu și, respectiv, pentru diminuarea efectelor/impactului ca urmare a provocărilor globale. Un factor esențial pentru majorarea productivității și reducerea pierderilor la recoltare îl constituie asigurarea protecției fitosanitare a culturilor prin aplicarea de produse de protecție a plantelor performante care să permită obținerea de producții agricole de calitate, la prețuri avantajoase și care să fie sigure pentru mediu.
7. Avizarea și consultarea publică a proiectului În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, MAIA a inițiat consultările publice pe marginea proiectului Planului național de acțiuni privind diminuarea riscurilor asociate utilizării produselor de uz fitosanitar, care a fost plasat pe pagina oficială a MAIA, la adresa www.maia.gov.md la rubrica Transparență decizională - „Proiecte de documente” (https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-organizarea-consultarilor-publice-pe-marginea-proiectului-hotararii-de-guvern-cu-referire-la-aprobarea-planului-national-de-actiuni-privind-diminuarea-riscurilor-asociate-utilizarii-produselor-de-uz-fitosanitar/9073) și portalul guvernamental – www.particip.gov.md.
8. Constatările expertizei anticorupție Proiectul va fi supus expertizei anticorupție potrivit art. 35 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Centrul Național Anticorupție. Constatările expertizei anticorupție vor fi incluse în sinteza obiectivelor și propunerilor (recomandărilor) parvenite urmare procedurii de avizare.
9. Constatările expertizei de compatibilitate
10. Constatările expertizei juridice Proiectul va fi supus expertizei juridice în conformitate cu art. 37 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative. Concluziile expertizei Ministerului Justiției vor fi incluse în sinteza obiectivelor și propunerilor (recomandărilor) parvenite urmare procedurii de avizare.
11. Constatările altor expertize

Viceprim-ministru,
Ministru

Vladimir BOLEA